

Titel: Kapitel XII.

Citation: "Kapitel XII.", i *Proceskommissionen af 1892. Offentliggjort 1899*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r04-shoot-chptrd1e23115/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1892. Offentliggjort 1899*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

§ 112.

Selvsølgelig kan der afstæfles de i denne Paragraf nævnte Personer ubeudiget Forklaring efter samme Regler, som gælder for Vidner i øvrigt.

I sidste Stykke er dernæst, som ovenfor omtalt, aabnet Retten Afgang til bl. a. at udblade at tage de Sigtede nærtstående Personer i Ed.

§ 113.

Det tidligere Forslag foreskrev i sin § 145, at, naar et Vidne „uden lovlig Grund vægrer sig ved at svare eller ved at aflægge Vidneeden, bestemmer Retten vedkendelse, at Vidnet skal tages i Forvaring ved Politiets Foranstaltning, medmindre Vidnets Førelse frejsaltes“. Man har imidlertid ikke kunnet finde det rigtigt at give en saa ubetinget Regel angaaende Anvendelsen af et saa kraftigt Middel som Fængsling. Man har fortruffet dels at give Retten Myndighed til, hvor den finder dette Middel tilstrækkeligt, at idømme det modvillige Vidne en Bøde, og dels at gøre Reglen saavel herom som om Vidners Fængsling fakultativ i Stedet for obligatorisk.

Da den her omhandlede Tegen i Forvaring ubevillende er et Fvangsmiddel, maa Fængslingen bortfalde, saajært det af hensienomhelt Grund bliver Vidnet umuligt at svare, saavel som naar dets Forklaring bliver overflødig. Den maa i øvrigt nærmest indrettes efter Analogien af Reglerne om Varetægtsfængsel.

Med Ordene „uden lovlig Grund“ maa jævnføres §§ 99 og 100 samt de ovenfor gjorte Bemærkninger til § 98.

§ 114.

Med Hensyn til Vidnegodtgørelsen henvises til de ovenfor S. 71 gjorte Bemærkninger.

I Slutningen af det tidligere Forslags Vidnekapitel fandtes en Bestemmelse (§ 147), der gav Politimesteren Ret til at afkræve Fjolk ubeudiget Forklaring og i det Hjemme indfalde dem til Møde paa Politikontoret under Vobeanfør. Denne Paragraf, der i alt Fald maatte have været ændret saaledes, at der tillagdes de Indfaldte Godtgørelse i Lighed med, hvad der er tillagt Vidner, er udeladt i nærværende Udsat. Paa den ene Side har man nemlig anset det for utvivlsomt, at Fjolk i Almindelighed, selv uden at der paalægges dem nogen ligetrem retlig Pligt, ligesom hidtil ville være villige til at meddele Politiet Oplysninger og eventuelt endog efterkomme en rimelig og hensynsfuld

Oplysning om at møde paa Politiets Kontor, hvorhos det jo altid om fornødent staar Politiet frit for ved Henvendelse til Retten at søge de Paagældende indfalde som Vidner for denne. Paa den anden Side har man bestrøget, at en Regel som det tidligere Forslags § 147 kunde blive misbrugt til i større Omfang end rimeligt at indfalde Fjolk til Afhøring paa Politikontoret.

Kapitel XII.

Besigtigelse, Syn og Sten.

Medens det tidligere Forslags §§ 148—54 i det væsentlige ville genfindes i nærværende Udsat's §§ 115—21, have Kapitlets følgende Paragraffer været Genstand for en temmelig indgribende Omarbejdelse, væsentlig foranlediget ved, at disse Bestemmelser nærmest vare formede med det tilsvante procesuelle Begreb om Syn og Sten som en særskilt Forretning for De, medens de Regler, der skulle gælde under den nye Ordning, maa saa et videre Omraade og have en højere Karakter. Idet der til „Vidner“ kun henregnes Fjolk, der kunne (eller antages at kunne) meddele noget til Oplysning i Sagen paa Grundlag af et forudgaaende specielt Kendskab til konkrete Forhold, der staa i Forbindelse med denne, maa til „Stensmænd“ henregnes alle de, der kunne meddele noget til Oplysning i Sagen, i Kraft af deres almindelige Sagkundskab paa et eller andet Omraade. Men for denne Sagkundskab kan der blive Brug ikke blot paa den Maade, at de Paagældende udmeldes til at foretage en færlig Besigtigelse eller anden Undersøgelse for derefter at afgive deres Erklæring om dennes Resultat, men ogsaa paa den Maade, at der under Domsforhandlingen uden forudgaaende særskilt Syns- eller Stensforretning afstæfles dem enten rent abstrakte Udtalelser eller en sagkundig Erklæring med Hensyn til det faktiske Materiale, der under selve denne er tilvejebragt ved Forklaringer af Vidner eller Tilstalste, ved legemlige Tings Fremlæggelse i Retten etc.

De heromhandlede Regler ere derfor omarbejdede saaledes, at de indeholde det fornødne med Hensyn til de forskellige Kombinationer, der saaledes kunne fremkomme ved Benyttelsen af Sagkundiges Vistand under Sagen.

Med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragraffer skal følgende bemærkes:

§ 115.

Umiddelbarhedsprincippet tilliger, at den dømmende Ret jaavdi muligt og jaavdi fornødent selv foretager de Besigtigelser, hvorpaa den skal bygge sin Overbevisning. Umulig vil imidlertid en ved selve den dømmende Ret foretagen Besigtigelse være i alle Tilfælde, hvor den Ting eller Tilstand, der skal besigtiges, ikke længer eksisterer, eller hvor Besigtigelsen kun kan foretages af Folk, der besidde en eller anden særlig Indsigt, som ikke findes hos Retten. Og unyttigt vilde det være at træde Retten personlige Medvirken ved mangfoldige Sagtagelser, der maa foretages udenfor Retslokalet og ere af saa simpel og utvivlsom Karakter, at man kan opnaa betryggende Oplysninger derved, at Politiets Funktionærer ansætte Undersøgelser og derefter afgive Vidnesbyrd i Sagen (saaledes efter Omstændigheder, hvor det f. Eks. blot drejer sig om at konstatere, hvorvidt Sigtede kan komme igennem den og den Luge, hvor dybt Vandet er i en Mergelgrav, hvor langt et Stykkevaaben kan rulle o. lign.). Dertil kommer endelig, at der selv i Tilfælde, hvor en Besigtigelse ved den dømmende Ret selv er mulig og i og for sig kunde være ønskelig, maa gøres en Undtagelse hørende til den, der er gjort i § 102, 1ste Stykke, med Hensyn til Afhørelsen af Vidner. Hvor nemlig Besigtigelsens Foretagelse ved selve den dømmende Ret vilde medføre Ulempe eller Besværlighed, som ikke vilde staa i rimeligt Forhold til, hvad derved kunde vindes for Sagens Oplysning eller til Sagens Bestand, maa man lade sig nøje med en af vedkommende Undersøgelsesret foretagen Besigtigelse, et Tilfælde, der i øvrigt regelmæssig vil indtræde, hvor Besigtigelsens Genstand ikke kan bringes til Stede i selve Retsmødet og ej heller befinder sig i umiddelbar Nærhed af Tingstedet.

Hvor en Besigtigelse er foretagen af en anden Ret end den, der skal domme i Sagen, og ikke kan eller skal gentages, føres Beviset under Domsforhandlingen ved Oplæsning af den om Besigtigelsen fæste Tilførelse til Retsprotokollen (§ 248 Nr. 1). Hvor derimod Politiet har foretaget en Besigtigelse, der ikke kan eller behøver at gentages ved nogen Ret, bør, som alt ovenfor antydet, den eller de Politifunktionærer, der have foretaget Besigtigelsen, føres som Vidner under Domsforhandlingen, ligesom man, om fornødent, vilde føre den Privatmand som Vidne, der i Tilfældet selv havde hørt eller undersøgt den Ting eller Tilstand, hvorom der er Spørgsmaal; og der kan kun under ganske ekseptionelle Omstændigheder (naar den paagældende Politifunktio-

ner f. Eks. er død) blive Spørgsmaal om ved Benyttelsen af § 248, sidste Stykke, at søge Beviset angaaende den stedfødne Besigtigelse tilvejebragt gennem Oplæsning af en mulig foreliggende Rapport.

§ 116.

Naar det i denne Paragraf hedder, at Retten som Regel bestemmer Antallet af Sæns- eller Stønsmand, er dette en naturlig Konsekvens af den frie Bevisbedømmelse. Der vil være mangfoldige Tilfælde, i hvilke en enkelt paalidelig Sagkyndigs Erklæring bringer det paagældende Spørgsmaal praktisk taget udenfor Tvivl, medens der omvendt let kan tænkes Tilfælde, hvor Sænets eller Stønnetts Bantfælgighed eller Bidskøftighed gør Udmeldelsen af endog flere end to Personer ønskelig. — Den „særlige Forfæst“, hvortil der sigtes, er § 123, 2det og 3dje Stykke.

Om Politiets Afgang til i paatrængende Tilfælde at tilkalde Sæns- eller Stønsmand se § 129.

§ 117.

Reglen i denne Paragraf er til Dels mindre absolut end den tilsvarende Regel i det tidligere Forslag, der ubetinget udelukkede Folk — derunder altsaa ogsaa saadanne Videnskabsmænd og Specialister, hvis Sagskundskab ikke kan erstattes — fra at udmeldes som Sæns- eller Stønsmand i en Sag, saamart de blot vare mødte i denne f. Eks. som Vidner.

§ 118.

Reglen i 3dje Stykke fandtes ikke i det tidligere Forslag, men er optaget efter R. U. § 190.

§ 119.

I 3dje Stykke er indført den nye Bestemmelse, at der til Undersøgelse af Spørgsmaal angaaende Svangerskab eller Barnefødsel bør benyttes lovlige Væger frem for mandlige, forjaavdi de maa antages at have tilstrækkelig Indsigt med Hensyn til det foreliggende Spørgsmaal.

§ 120.

Ordene „jaavdi muligt“ have blandt andet Hensyn til den Bantfælgighed, der kan være forbundet med at indhente Parternes Erklæring i de Tilfælde, hvor Sæns- og Stønsmand skulle udmeldes af en anden Ret (jfr. § 121) end Retten paa det Sted, hvor vedkommende Paatalemyndighed og Sigtede befinde sig.

§§ 121—26.

Som ovenfor fremhævet, kan et saglyndigt Søn efter Omstændighederne fremtræde som en simpel Bejvarelse af et eller flere abstrakte eller konkrete Spørgsmaal, uden at der forud for denne Bejvarelse findes nogen Besigtigelse eller Undersøgelse Sted fra Skønsmandens Side. Forjaavdi nu endvidere de paagældende Spørgsmaal ere af saadan mere elementær Art, at enhver Saglyndig utvivlsomt maa antages at ville besvare dem paa en og samme Maade, vil man under Domsforhandlingen ofte kunne nøjes med, at de af Saglyndige under Sagens Forberedelse i særlig Erklæring eller til Retsbogen afgivne Bejvarelses oplyses, og, hvis man efter Omstændighederne skulde foretrække umiddelbar Afhørelse, vil man ikke netop behøve at indkalde de samme Skønsmand, som have været bragte under Sagens Forberedelse, noget, der navnlig har Betydning i de Tilfælde, hvor Domsforhandlingen foregaar anbersteds end ved den Ret, ved hvilken Sagen er forberedt. Forjaavdi derimod de til Skønsmandene stillede Spørgsmaal ere af mere vanskelige og tvivlsom Art, vil det efter Omstændighederne kunne være af Interesse enten for den ene eller for den anden af Parterne at saa netop de samme Skønsmand indkalde under Domsforhandlingen, og dette vil eventuelt med Rettens Medvirken ogjaa altid kunne lade sig gøre, forjaavdi Landsretssager angaar (jfr. § 101 in sine sammenholdt med § 124, 3dje Stykke). Derimod vil, forjaavdi Underretssager angaar, nævnte Paragrafs Bestemmelse kunne bevirke, at man ved Domsforhandlingen — naar de paagældende Skønsmand da ikke ville møde frivillig — kan blive nødt til at nøjes med Oplæsning af deres under Forundersøgelsen eller en særskilt Retshandling afgivne Erklæring og Forklaring. Og hermed bør man efter Principet i §§ 102, 1ste Stykke, og 115, 2det Stykke, overhovedet altid lade sig nøje i Tilfælde, hvor Skønnet angaar et underordnet Punkt eller en Sag af liden Betydning.

I mange andre Tilfælde vil en saglyndig Erklæring først kunne afgives efter en forudgaaende Besigtigelse eller Undersøgelse. I saa Fald vil det ofte være heldigt, at denne findes Sted i et Retsmøde under Dommerens Ledelse; men paa den anden Side kan der ikke opstilles nogen ubetinget Regel herom, da man derved kunde komme til at anvise Retten en urimelig og upassende Stilling. Under Foretagelsen af kemiske Undersøgelser eller anden fagvidenskabelig Virksomhed, der maatte endog strække sig over et længere Tidsrum,

vilde Medvirken af en Dommer som Tilstuer ved de Saglyndiges Operationer være hensigtsløs, og i disse saavel som i andre Tilfælde, i hvilke Rettens Medvirken under selve Besigtigelsen eller Undersøgelsen af særlige Grunde maa anses for uheldig eller ufrønsøden, bør derfor Rettens Virksomhed indskrænkes til at forklare, hvad der er Synets eller Skønnets Genstand og Tjemed og efter Omstændighederne forelægge bestemte Spørgsmaal. I de Tilfælde, hvor Forretningens Genstand ikke tilintetgøres eller forandres ved denne, og hvor den derved uden urimeligt Besvær lader sig transportere, vil det ofte kunne være praktisk, at Tingene, efter først at være bragt til det Sted, hvor Sagens Forberedelse i det hele foregaar, eller eventuelt til det Sted, hvor de specielt Saglyndige findes, derefter bringes til Stedet under selve Domsforhandlingen, idet Erklæringer og Forklaringer af Syns- eller Skønsmandene — forjaavdi disse efter de ovenfor angivne Regler overhovedet kunne eller bør indkalde til personligt Møde under Domsforhandlingen — ofte kunne blive foretære og simpleere eller i alt Fald tydeligere og lettere at forstaa, naar de afgives med den paagældende Ting for Dje og under Paavisning af dennes Karakter og Egenskaber, end hvor de angaa en fraværende Ting, der i alle Punkter maa beskrives.

Med disse forskellige Eventualiteter for Dje ere §§ 121—26 affattede, angaaende hvis Enkeltheder i øvrigt følgende skal bemærkes:

I § 121 er der, ligesom i Udtaft til Lov om den borgerlige Retspleje § 173, givet Retterne Beføjelse til at udmelde Syns- og Skønsmand, selv om disse maa søges udenfor, hvad der ellers er den paagældende Rets territoriale Omraade.

Den i § 121 indeholdte Regel gælder kun om den egentlige Udmeldelse af Syns- eller Skønsmand; Indkaldelse til Afhørelse af tidligere udmeldte Syns- eller Skønsmand sker efter Reglerne i § 104, jfr. § 131.

Naar der i § 122 og senere Paragraffer tales om Syns- eller Skønsmands „Erklæring“ og „Forklaringer“, sigtes der ved „Erklæring“ til en sammenhængende, skriftlig Bejvarelse af den dem stillede Opgave, medens der ved „Forklaringer“ sigtes til deres Svær under mundtlig Afhørelse inden Retten, hvad enten saadanne nu træde helt i Stedet for Afgivelsen af skriftlig Erklæring eller fremtræde som Supplement til en saadan. — De gældende Regler om Odbuktionsforretninger, hvortil der sigtes i Statningen af § 123, ere Reglerne i Fdg. 21. Maj

1751 § 4 med de dertil sig sluttende Reskripter.

Reglen i § 126 er en naturlig Følge af, at Bevisbedømmelsen er fri. Ligeledes i Civilprocessen er „Overlyst“ og „Overkon“ bortfaldet.

§ 127.

Naar det i Slutningen af denne Paragraf hedder, at Reglerne om Tvangsmidler mod Vidner kun hændent kunne erstattes, vilde Syns- og Skønsmand „med de fornødne Væmpelser“, tænkes der herved særlig paa, at medens Vidner kun hændent kunne erstattes, vilde Syns- og Skønsmand ofte kunne erstattes, og der vil derfor efter Omstændighederne kunne være mindre Grund til Anvendelse af strænge eller langvarige Tvangsmidler (særlig Indespærring) overfor Syns- og Skønsmand end overfor Vidner, ligesom saadanne Tvangsmidler efter Omstændighederne kunne være mindre formaalsrættelige til Fremkaldelse af en Virksomhed af den særlige Art, som Synet eller Skønnet kræver, end til Fremkaldelse af en simpel Vidneforklaring.

§ 128.

En Regel som i den nærværende Paragraf optagne fandtes ikke i det tidligere Forslag. Paa Grund af den praktiske Betydning af det Tilfælde, den omhandler, bør den dog næppe sættes i en Modifikation af Straffeprocessen, jfr. ogsaa N. L. § 210.

§ 129.

Medens man som ovenfor S. 81—82 omtalt, har undgaaet at paalægge en udtrykkelig Vidnepligt overfor Politiet, har man ment at burde bibeholde den i det tidligere Forslag hjemlede Vejledning for Politimesteren til i paatrængende Tilfælde under Bødbetvang at tilkalde Syns- og Skønsmand. Der er nemlig her paa den ene Side ikke den samme Fare for Misbrug af en saadan Bestemmelse som af en Bestemmelse om Vejledning til Vidne-Indkaldelse, medens det paa den anden Side kan være af den største Betydning for den hele Underforskning, at særlig tilkaldte Sagkyndige (j. Ets. Retslagen) saa Lejlighed til at besigtige eller undersøge formentlige Spor af en begaaet Forbrydelse, medens det endnu er Tid. Den Erklæring, der kan afkræves de saaledes af Politiet tilkaldte Skønsmand, vil dog forst være at bevidge, naar disse senere møde til Afhøring inden Retten (jfr. § 125), hvorhos det er paalagt Politimesteren snarest muligt efter saadan Tilfaldelse af Sagkyndige at

henvende sig til Retten med Meddelelse om det Stei, ligesom der endelig i § 200 er givet de Tilfaldte Lejlighed til for Retten at forebringe deres mulige Klager over formentlige Overgreb fra Politiets Side.

§ 130.

De her givne Regler om Hæjsegodtgørelse og Bederlog afvige noget fra Reglerne i det tidligere Forslag (jfr. dettes § 164).

§ 131.

I Kraft af den her givne Regel vilde navnlig følgende Paragraffer finde Anvendelse ogsaa paa Syns- og Skønsmand: §§ 100, de tre sidste Stykker; §§ 102, 104, 105, 1ste Stykke, 107 og 112, de to sidste Stykker; til §§ 98, 99 og 100, 1ste Stykke, er der udtrykkelig henvisning i § 118, 1ste Stykke; til §§ 101 og 103 i § 124, 3dje Stykke; til §§ 106 og 113 i § 127; til §§ 108 og 109 i § 124, 2det Stykke).

Kapitel XIII.

Beslaglæggelse.

Om Reglerne i dette og det følgende Kapitel (Ranfagning) gælder, at de vel i Formen afvige en Del fra de tilsvarende Bestemmelser i det tidligere Forslags 2det Afsnits 1ste Kapitel, men at de i Realiteten væsentlig bæres af de samme Betragtninger som dette, og det endog i saa høj Grad, at det ved nærmere Betragtning vil findes, at næsten hver eneste Regel i de nævnte to Kapitler har sit bestemte Forbillede i det tidligere Forslag.

Hjemeget med Samarbejdelsen har været at opnaa større Overfluelighed i Ordningen og større Simplicitet i Udbyrdsmaaden, og dels derved, dels ved at opgive enkelte Distinktioner og Betingelser, der kun vilde blive Distinktioner og Betingelser paa Papiret, at lægge Reglerne noget bedre til Rette for den praktiske Brug. Det maa i saa Henseende erindres, at der her er Tale om straffeprocessuelle Magtmidler, om hvilke der bliver Spørgsmaal paa et Tidspunkt, hvor man i Reglen endnu befinder sig paa Formodningernes Stadium og derfor ofte maa handle efter et mere eller mindre usikkert Skøn, og om hvilke der derhos som oftest maa tages Beslutning uden lang forudgaaende Overvejelse og Underforskning. Som en Følge heraf bør disse